

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ ОРГАНИЗАЦИОНИХ НАУКА

Радна недеља	Тематска целина		Циљ
1	1. О Економији		Овладавање основним економским појмовима.
	Тематска јединица	1.1 Дефинисање и предмет изучавања економије	Студент ће бити способан да разуме, препозна и репродукује основне економске појмове и значај изучавања економије.
		1.2 Економске категорије и економски закони	Студент ће бити способан да разуме, препозна и репродукује основне економске категорије и законе.

Радна недеља	Тематска целина		Циљ
1	1. О Економији		Овладавање основним економским појмовима.
		1.3 Економски методи и модели	Студент ће бити способан да разуме, препозна и репродукује основне економске методе и моделе.

НАСТАВНИ МЕТОД: ПРЕДАВАЊЕ

Радна недеља	Тематска целина		Циљ
1	1. О Економији		Стицање знања о развоју економске науке од њеног настанка до савременог доба.
	Тематска јединица	1.4 Меркантилизам и физиократизам	Студент ће бити способан да разуме, препозна и репродукује учења меркантилизма и физиократизма.
		1.5 Класична економска анализа	Студент ће бити способан да разуме, препозна и репродукује учења представника класичне економске мисли.

Радна недеља	Тематска целина		Циљ
1	1. О Економији		Стицање знања о развоју економске науке од њеног настанка до савременог доба.
	Тематска јединица	1.6 Савремена економска мисао	Студент ће бити способан да разуме, препозна и репродукује учења савремене економске мисли.

НАСТАВНИ МЕТОД: ПРЕДАВАЊЕ

Alfred Maršal

- „Ekonomija se bavi proučavanjem čovečanstva u svakodnevnom životu“.

Pol Samuelson

- „Ekonomija je proučavanje o tome kako se ljudi opredeljuju da koriste retka, ili ograničena, sredstva proizvodnje (zemlju, rad, kapitalna dobra kao što su mašine, tehničko znanje) da bi proizveli razna dobra (kao što su pšenica, goveđe meso, kaputi, koncerti, putevi, bombarderi, jahte) i da bi ih raspodelili na razne pripadnike društva zadovoljavajući njihovu potrebu za potrošnjom“.

Pol Samuelson

- „Ekonomija, i nauka i veština, proučava se iz raznih razloga: da bi se razumeli problemi pred kojima se nalaze pojedinci i porodice; da bi se pomoglo vladama, i nedovoljno razvijenih i razvijenih nacija; da se unapredi snažni privredni razvoj izbegavajući depresiju i inflaciju; da bi se analizirale fascinirajuće zanimljive sheme društvenog ponašanja“.

Lajonel Robins

- „Ekonomija je nauka koja proučava ljudsko ponašanje kao odnos između ciljeva i oskudnih sredstava koja su podobna za alternativne upotrebe“.

- Naziv **ekonomija** potiče od grčke složenice *oikonomia* koja je nastala od reči **oikos** (kuća, gazdinstvo) i **nomos** (pravilo, red, zakon). Dakle, *oikonomia* bi označavala „**pravila o radu u gazdinstvu**”.
- Ekonomija predstavlja veštinu privređivanja.

- **Teorijska ekonomija**
- **Primenjena ekonomija**

- Teorijska ekonomija se može podeliti na:
 - **makroekonomsku i**
 - **mikroekonomsku analizu.**

- Pozitivna ekonomija
 - Normativna ekonomija
-

MAKROEKONOMSKI CILJEVI:

- stabilan rast nacionalnog obima proizvodnje,
- stabilan nivo cena,
- visok nivo zaposlenosti i
- uravnotežen platni bilans.

MAKROEKONOMSKI INSTRUMENTI:

- fiskalna politika,
- monetarna politika,
- politika dohodaka i cena i
- međunarodna ekonomska politika.

STANJE OPŠTE RAVNOTEŽE

$$Y + U = P + I$$

- Y = proizvodnja;
- U = uvoz;
- P = potrošnja;
- I = izvoz

“TRADE-OFF”

**Teorija ekonomske
politike - osnivač
Jan Tinbergen.**

- *Nauka* predstavlja sva naša saznanja o suštini sveta i zakonima njegovog postojanja i razvoja. Ona je sistem kategorija i zakona kojima se otkriva suština pojava u prirodi, društvu i ljudskom mišljenju.

- **Ekonomске kategorije** se definišu kao najopštiji pojmovi, kao teorijski izrazi ili apstrakcije datih odnosa proizvodnje.

- **Ekonomski zakoni** su objektivne nužnosti koje vladaju u proizvodnji, raspodeli, razmeni i potrošnji.

- Pod metodom istraživanja podrazumevamo način, sredstva i postupke koji se primenjuju u istraživanju neke nauke.

METOD APSTRAKCIJE

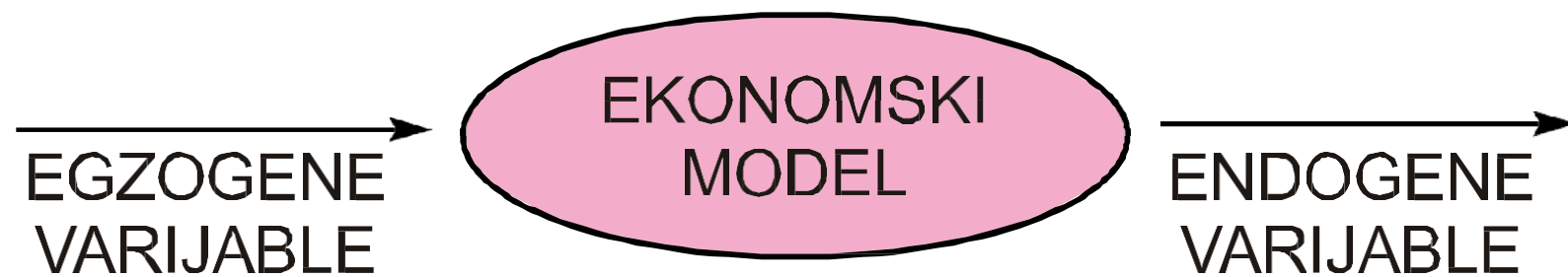
- Odstranjuju se svi nebitni i sporedni elementi.
- Problem se svodi u čistom obliku na ono što je bitno i zakonito.

Prepostavke moraju biti:

- empirijski zasnovane,
- istinite,
- neprotivurečne,
- nezavisne,
- potpune.

METOD VERIFIKACIJE

- Jedinstvo teorije i prakse koje se međusobno uslovljavaju i određuju.

- Razvoj ekonomskih ideja u periodu robovlasništva
- Ekonomska misao antičke Grčke
- Ekonomska misao starog Rima
- Ekonomska misao u feudalizmu

MERKANTILIZAM

- XV – XVII vek (u razvijenim evropskim državama)
- Rani merkantilizam – monetarni sistem ili bulionizam
- Razvijeni merkantilizam – merkantilizam u užem smislu

- Žan Batist Kolber – „Pisma, instrukcije i memoari“
- Antoan de Monkretjen – „Traktat političke ekonomije posvećen kralju i majci kraljici“ (1615.)
- Tomas Man – „Blago Engleske od spoljne trgovine“
- Antonio Sera – „Kratka rasprava o uzrocima koji mogu izazvati obilje zlata i srebra u kraljevinama u kojima nema rudnika, s primenom na kraljevinu Napulj“ (1613.)

Merkantilisti

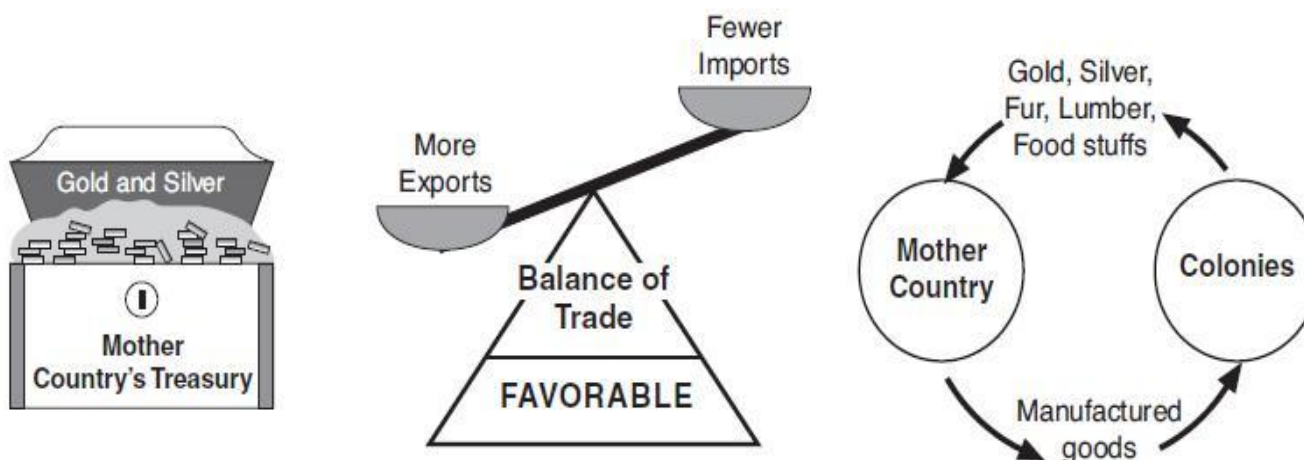

The Mercantilist Argument for Colonial Expansion

A European View

Antonija Sera
Žan Batist Kolber
Antoan de Montkretjen

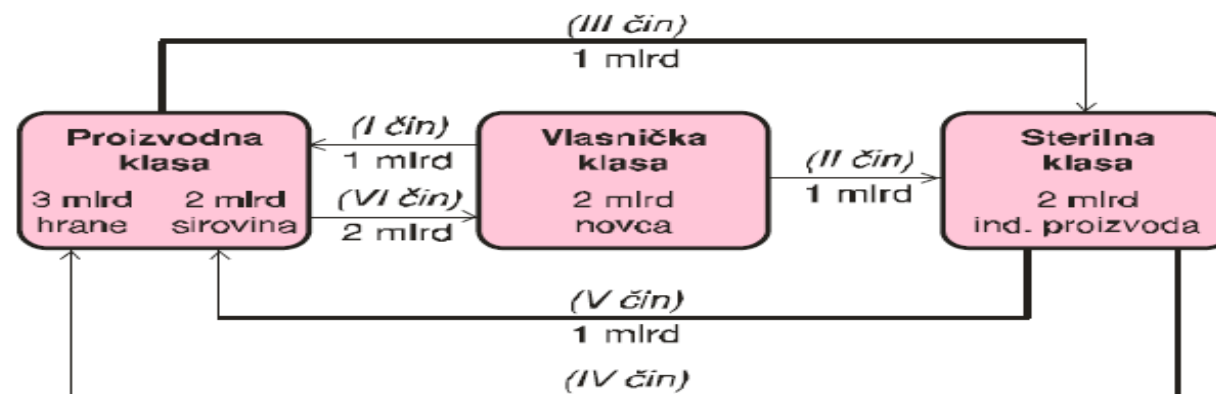
Trgovinski suficit
(izvoz > uvoz)
⇒ priliv zlata i drugih
plemenitih metala
⇒ povećanje
nacionalnog bogatstva

FIZIOKRATIZAM

- XVIII vek – Francuska
- Fransoa Kene (1694-1774) – „Ekonomске tablice“ (1758.)

- Mersijea de la Rivijera
- Fransoa Kene „Ekonomske tablice“
- Poljoprivreda

Keneov model proste društvene reprodukcije

Klasična ekonomska misao

- Viljem Peti (1623-1687)
- Adam Smit (1723-1790) – „Istraživanja o prirodi i uzrocima bogatstva naroda“ (1776.)
- David Rikardo (1772-1823) – „Načela političke ekonomije i oporezivanja“ (1817.)

- Džon Stjuart Mil (1806-1873) – „Principi političke ekonomije“ (1848.)
- Tomas Robert Maltus (1766-1834) – „Esej o stanovništvu“ (1798.)
- Žan Batist Sej (1766-1832) – „Tečaj političke ekonomije“ (1803.)
 - Sejov zakon tržišta

Klasična ekonomska misao

CLASSICAL ECONOMICS

In case of broken glass, do nothing.
It will fix itself.

Smit : *Laissez faire, laissez passer;*
Rad; Teorija troškova proizvodnje; podela rada

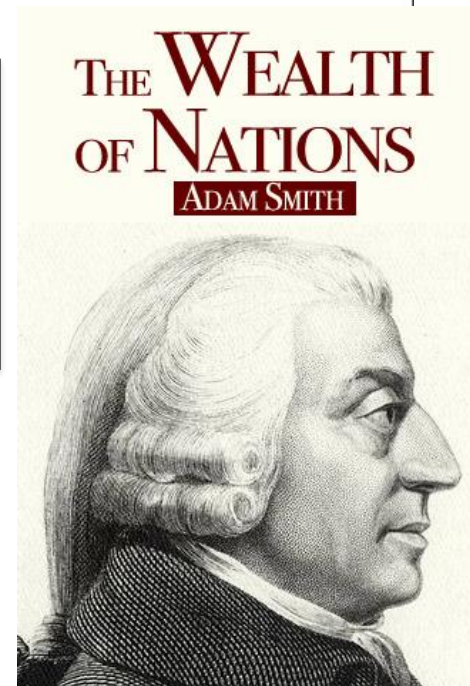
Sejov zakon tržišta: ponuda = tražnja

Rikardo : Zakon o zemljišnoj renti (diferencijalna renta)
Teorija komparativnih troškova

Maltus: Teorija o stanovništvu

Dominanta ekonomska politika od
industrializacije do Velike ekonomske krize (Velike
depresije)

Adam Smith
Viljem Peti
David Rikardo
Tomas Robert Maltus
Žan Batist Sej

Peti: Teorija radne vrednosti

- Teorija vrednosti je sistem učenja koji treba da objasni vrednost robe (ali, da je objasni na nekoj veličini koja je definisana izvan sistema cena).

Vrste teorije vrednosti

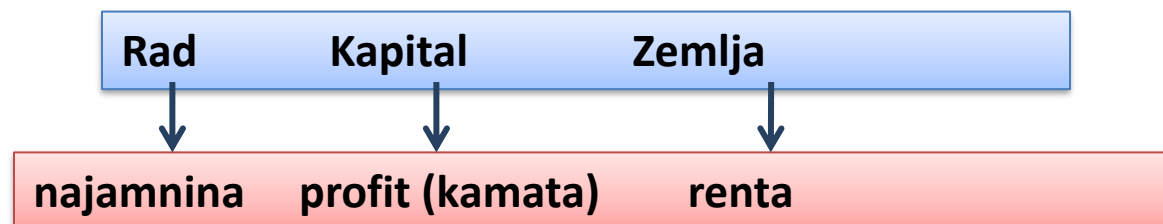
- Teorija radne vrednosti (osnivač Viljem Peti, 1623-1687)
- Teorija troškova proizvodnje (Adam Smit, 1723-1790)
- Teorija granične (marginalne) korisnosti (Viljem Stenli Dževons, 1835-1882)

Teorije vrednosti

- ▶ Teorija troškova proizvodnje
 - Zbir cena pojedinačnih činilaca proizvodnje: rada, kapitala i zemlje
- ▶ Teorija radne vrednosti
 - Količina utrošenog rada za proizvodnju nekog proizvoda
- ▶ Teorija marginalne korisnosti
 - Marginalna korisnost

Cena je novčani izraz vrednosti.
Cena je vrednost robe izražena u novcu.

Teorija granične (marginalne) korisnosti

- Prvi Gosenov zakon: „zakon zasićenosti potreba“
- Drugi Gosenov zakon: „zakon izravnanja nivoa granične korisnosti“

Teorija marginalne korisnosti Φ H

- **I Gosenov zakon.**

—Sa upotrebom proizvoda određene vrste zadovoljavaju se potrebe potrošača, sa upotrebom dodatne jedinice proizvoda korisnost dobra opada.

—Vrednost proizvoda definiše prema poslednjoj jedinici datog proizvoda.

Burger 1

Eating the first burger gives the consumer a lot of *satisfaction*

(*utility*)

Satisfaction thermometer

Burger 2

Eating a second burger will not give as much *extra satisfaction* as the first did
(*marginal utility*)

Burger 3

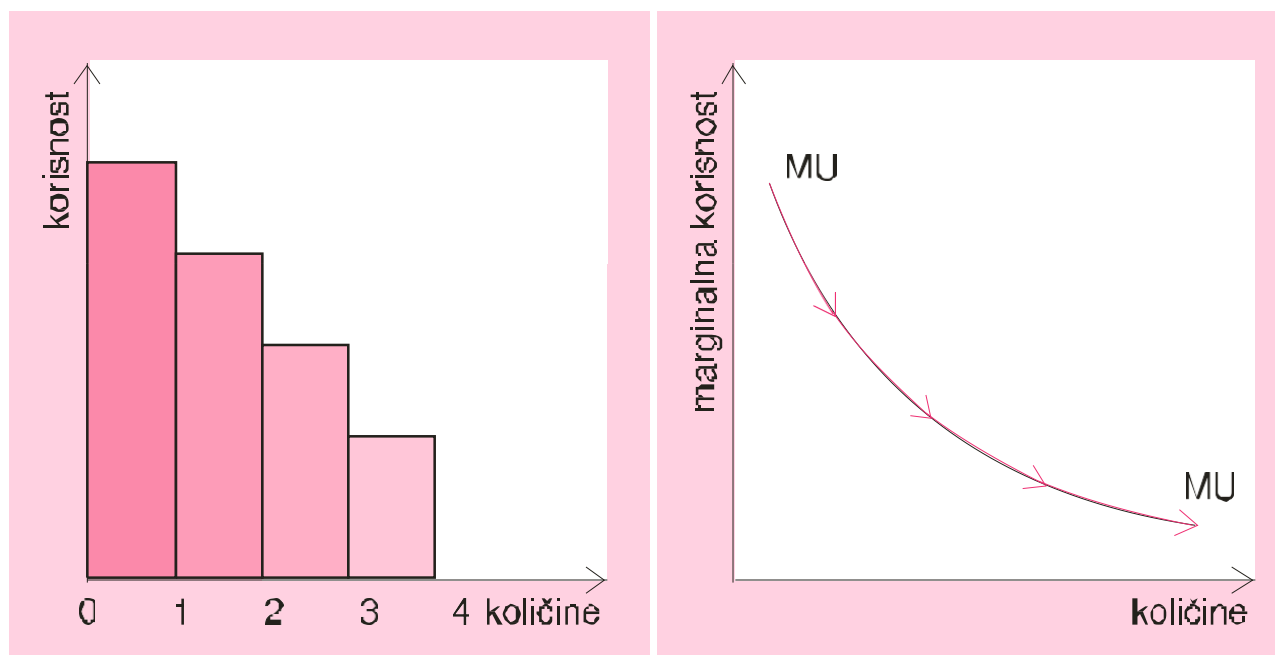
Eating a third burger will give even *less extra satisfaction* than eating the second one
(*diminishing marginal utility*)

- **II Gosenov zakon.**

- “Zakon izravnanja nivoa granične korisnosti”
- Razne potrebe se zadovoljavaju po lestvici intenzivnosti potreba.
- Ako potrošač raspolaže sa različitim dobrima, onda se prvo zadovoljavaju potrebe najvećeg intenziteta, ali se ne zadovoljavaju do kraju, već prelazi na drugu, treću...

Marginalna korisnost

- Tomas Mor (1480-1535) – "Utopija"
- Tomazo Kampanela (1568-1639) – "Grad sunca"
- Tomas Mincer (1490-1525)

Kasni socijalisti utopisti

- Sen Simon (1760-1825)
- Šarl Furije (1772-1837)
- Robert Oven (1771-1851)

Karl Marks (1818-1883)

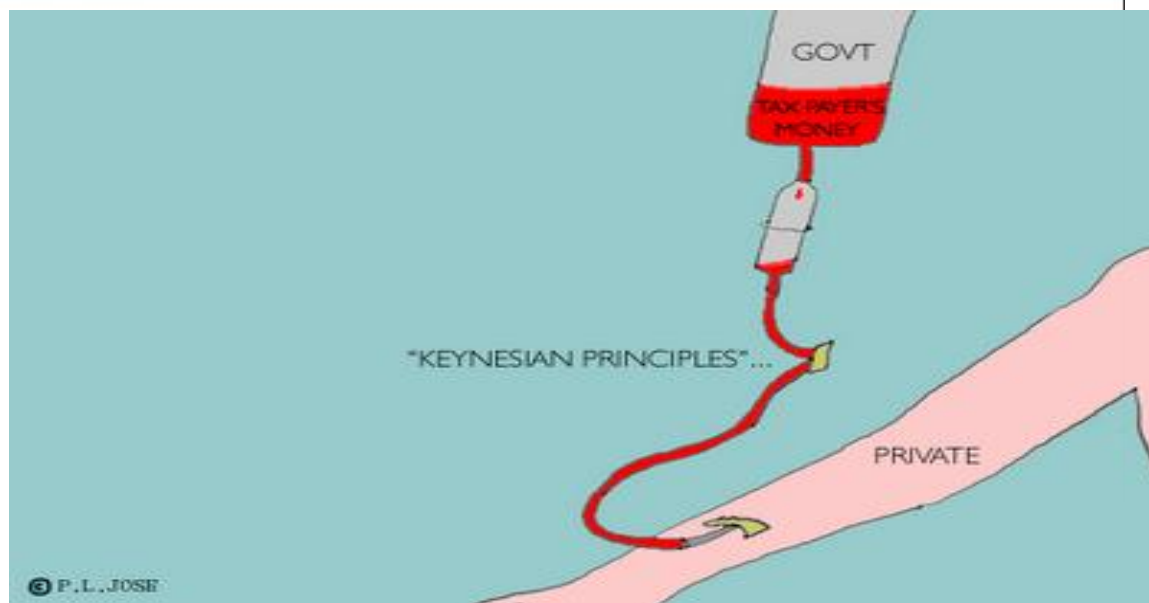
- Najamni rad i kapital (1847)
- Komunistički manifest (1848)
- Kritika političke ekonomije (1859)
- Kapital- I tom (1867)
- Kapital – II tom (1885)
- Kapital – III tom (1894)
- Teorije o višku vrednosti – IV tom

Fridrih Engels (1820-1895)

- Položaj radničke klase u Engleskoj
- Anti-Diring
- Poreklo porodice, privatnog vlasništva i države
- Rudolf Hilferding (1877-1943)
- Roza Luksemburg (1870-1919)
- Moris Dob (1900-1976)
- Oskar Lange (1904-1965)

- Kejnzijanska teorija
- Monetarizam
- Nova škola klasične makroekonomije
- Ekonomija ponude

- Džon Mejnard Kejnz
- Intervencija države
- Problem: **nezaposlenost**
- Pretpostavka:
 - Opšta nezaposlenost
 - Ravnoteža na nižem nivou od pune zaposlenosti
- **Efektivna tražnja < GDP**
 - proizvodnja ↓ → niže cene i manja zaposlenost
- **Investicije i štednja**
 - Investicija zavisi od kamatne stope i profitne stope

Smanjivanje kamatnih stopa,
državne investicije u infrastrukturu ili smanjenje poreza
→ da bi se povećala AD

Monetarizam

- Milton Fridaman
- Bez intervencije države
- Monetarna politika
 - Konstantna stopa monetarnog rasta
 - Stabilan rast ponude novca i usaglašen sa rastom proizvodnje po stopa 4% da bi se izbegla inflacija
 - Rast ponude novca → inflacija
 - Smanjenje ponude novca → recesija
 - Konstantna ponuda novca → markoekonomsks stabilnost

- **Teorija racionalnih očekivanja**

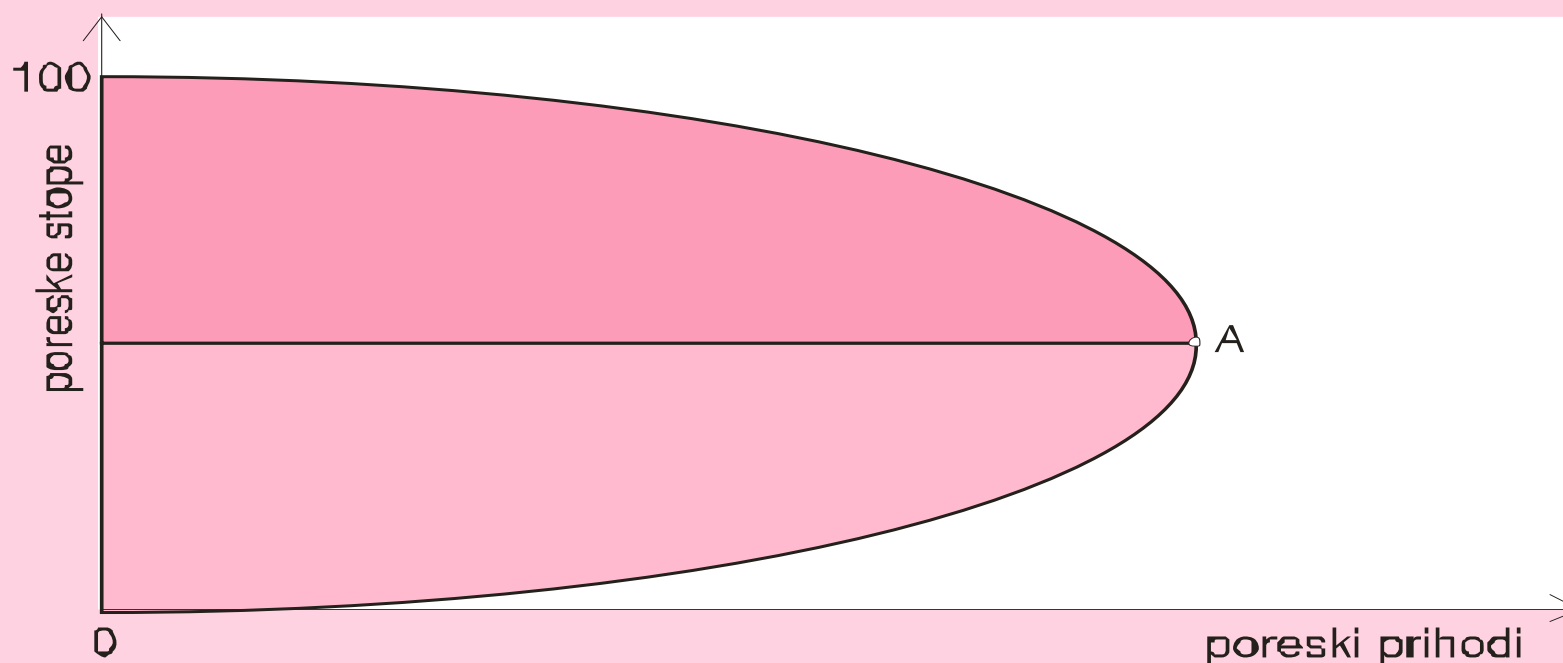
- 70-ih i 80-ih godina XX veka
- Predstavnici: Robert **Lukas**, Tomas **Sardžent**, Robert **Baro**, Eduard **Preskot**
- Samoregulišući kratker tržišne privrede, **bez intervencije države**
- **Pojedinci i firme uvek ponašaju ekonomski racionalno**
- Na osnovu tržišno dobijenih informacija,
 - formiraju svoja očekivanja,
 - planiraju svoju ekonomsku aktivnost i
 - nepogrešivo anticipiraju mere ekonomske politike

Primer:

Država odluči $M^s \uparrow \rightarrow$ ljudi će očekivati cene $\uparrow$ i tražnja za većim platama $\uparrow$
da bi se zaštitili od inflacije $\uparrow$

- Centar istraživanja: **ponuda**
 - Podsticanje ponude čime se regulišu privredna kretanja i postižu antiinflatorni efekti
 - U praksi se javlja **stagflacija** tj. **istovremeno postojanje inflacije i nezaposlenosti**
 - Ekonomija ponude: **rešenje je na strani ponude**
 - Ponuda rešava inflaciju (novčani fondovi veći od robnih fondova)
 - Povećanje ponude** vrši se **smanjivanjem poreskih opterećenja**
 - Niske poreske stope:
 - podsticaj preduzetništva, povećanje proizvodnje i zaposlenosti, privlačenje kapitala...

Laferova kriva

Porezi 0 → poreski prihodi 0

Porezi ↑ → poreski prihodi ↑ do tačke A

Posle tačke A,

kako Porezi ↑ → poreski prihodi ↓

Porezi 100 → poreski prihodi 0

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ ОРГАНИЗАЦИОНИХ НАУКА